



## *Akár egy álomban*

Nagyanyám a konyhaasztalnál állt, és talán kenyeret szelt. Köszöntem neki, de nagyon siettem, mert a szobában vártak a vendégek. Egy üveg bort kellett sürgősen keresnem valahol.

– Tegnap érkezted? – simogattam meg sietősen a vállát hátulról, és mentem tovább.

Nem nézett fel, nem fordult meg, csak tett-vett.

– Soha nincs időnk beszélgetni – mondta.

Hangjában nem volt semmi szemrehányás, csak a tényít állapította meg.

Nagyanyám kicsi, és törekeny testalkatú, tartása egyenes. Most is kihúzott derékkal állt az asztalnál, s ha felnézett volna, láthattam volna a szemét is. A szeme mindig gyönyörű, tág és meleg, éppen ezt a színt szokták búzavirágkéknek nevezni. Hátulról azonban csak dús, tarkójára tűzött, ezüstszürke kontyát láttam, melyet csupán éjszakára szokott kibontani. Olyankor az ezüstszürke hajzuhatag beborítja a vállát.

Azt hiszem, nem feleltem neki. Teljesen lefoglalt a borkeresés művelete. Kezdtém kicsit ideges lenni, mert hiába kutattam a gáztűzhely feletti polcon, ahol óriási rendetlenség volt. A liszt, olaj mellett és az ismeretlen tartalmú zacskóhalmok alatt sem találtam bort. Nem emlékeztem rá, hogy ez a polc valaha is itt lett volna, a gáztűzhely fölött. Akkor jutott eszembe, hogy a pincében kellene keresgélnem, hiszen ott sorakoznak gondosan egymás mellé fektetve egy bortartó állványon az üvegek. Tüstént indultam is a pince felé, és már fordultam is volna ki a konyhából, mikor nagyanyám ismét megszólalt.

– Igen, tegnap érkeztem. Csak azóta sem tudtunk beszélgetni – mondta, de most rám pillantott szemüvege mögül.

Megálltam, és próbáltam röviden elmagyarázni neki, hogy ő valójában nincs itt, és én most egy üveg bort keresek, de rossz helyen, mert rájöttem, hogy a pince nem itt Budapesten, hanem Göteborgban van. A vendégek azonban bent várnak, és valahonnan gyorsan szereznem kéne egy üveg bort.

Nagyanyám a fejét ingatta.

– Igazad van, hogy valójában nem vagyok itt. Már régen meghaltam, és különben sem itt laktam Budapesten, ahol te felnőttél. Igaz, látogatóban sokszor megfordultam nálatok, mint most is. De az a helyzet, hogy valójában te sem itt vagy most, ahol felnőttél. Tudod, hogy nem ebben a lakásban laksz. Sőt, kérdéses, hogy a vendégek valóban itt vannak-e, hiszen egyikük sem Magyarországon él, és furcsa lenne, ha hirtelen ez a társaság éppen itt és most jönne össze.

Megálltam. Sőt, leültem egy székre a konyhaasztal mellé.

– Ezzel mit akarsz mondani? – kérdeztem.

– Nem tudom. Talán azt, hogy nem kellene annyira sietni a borral – felelte.

Elmosolyodtam, és egy darabig elgondolkozva hallgattam, miközben nagyanyám leült szemben velem, a másik székre.

– Igazad van. De akkor most mit tegyünk? Mi a megoldás? – kérdeztem.

– Semmit nem kell megoldani. Úgy jó, ahogy van.

Meglepődtem, mert nagyanyámnak keserves, küzdelmes élete volt. Nem vártam volna, hogy végül arra jut, minden úgy jó, ahogy van. Ilyet még soha nem hallottam a szájából, és én se jutottam soha ilyen következtetésre.

Nagyanyám most már jobb kézzel ír, de eredetileg balkezes volt. Mikor az iskolában írni tanult, felkötötték a bal kezét, mert mindig abba vette a ceruzát. Gyöngybetűkkel rója a sorokat, mikor levelet ír anyámnak, jobb kézzel, de bal kézzel vasal, bal kezében tartja a fakanalat és a tűt, ha varr valamit. Tudja, hogy ma ez már nem ördögtől való, de tudja azt is, hogy valamikor az volt. Valószínűleg most már a tollat is a bal kezébe venné, de megszokta, hogy jobb kézzel ír.

Azt is megszokta, hogy az idősebbik lánya, Jolika, tbc-ben meghalt, hogy a második világháború után az oroszok elvették a földeket, a szőlőbirtokot, a lisztelosztót, a cipőboltjukat, hogy a házukba beköltöztettek valami idegen családot is egy távoli orosz faluból, és ők csak egy szobát lakhatnak, és hogy mivel az orosz asszony életében nem látott vécét, a vécékagylóban akart egyszer krumplit mosni, ami az öblítésnél persze eltűnt a szeme elől. Nagyanyám segített neki, és most már az orosz asszony tudja, hogy nem a vécékagylóban kell krumplit mosni.

– Az álmokban minden nagyon furcsa – mondtam nagyanyámnak. – Ha most nem ülnél itt velem szemben, azt hinném, hogy álmodom.

– Persze. Álmodod az egészet. De te szoktad mondani, hogy az álom is a valóság része.

– Akkor mégiscsak sietnem kellene a borral – mondtam nevetve, de nem mozdultam.

Apám nagyon fess ember volt, ahogy akkoriban mondták, mikor fiatal volt. Apám most is fess ember, hiszen az, hogy valaha milyen volt, semmit nem változott. A *volt* most is *van*, mindennapjaink része, emlékszünk rá, beszélünk róla, és hatással van cselekedeteinkre. És ezen az sem változtat, hogy már apám sem él. Nagy tivornyákat rendezett, hogy zengett, és most is zeng tőle a környék, mikor hamisan énekelni kezdte valamelyik operaáriát. Van benne színészi tehetség, akárcsak az anyjában, a másik nagyanyámban, viszont elég botfülű. Fess, de botfülű volt, és most is az. Pedig nagyon szereti az operákat, de azt hiszem, inkább a dráma miatt. Apám igazi úriember is. A viselkedése, a stílusa, a mozdulatai, bár néha kicsit túl szenvedélyes. Karpaszományos tiszt a második világháborúban. A karpaszományos olyan személy, „aki érettségije vagy azzal egyenértékű iskolai végzettsége alapján tényleges katonai szolgálata alatt tartalékos tiszt kiképzésben részesült, és megkülönböztetésül karpaszományt viselt”. Mikor a háború kitört, apám éppen jogi tanulmányait végezte. A karpaszomány fogalmának pedig bárki utána nézhet a neten.

Apám a második világháború idején Munkácson tivornyázott, de közben Jolikát is megismerte, anyám nővérét, és feleségül akarta venni. Jolika azonban meghalt. Fotó készült róla, amint virágokkal díszített koporsója mellett féltérdre ereszkedik az apám. Ahogy térdel, és az arckifejezése színpadra illő. Kívülről nem érzékelhető, hogy a fekete-fehér, erősen retusált állókép belül milyen szomorú. Csak ő van a fényképen meg a koporsó. Olyan, mintha az egész meg sem történt volna a valóságban. Mintha tényleg egy színpadi jelenet lenne. Itt jegyzem meg, hogy a színpadi jelenetek is ugyanúgy a valóság részei, mint az álom.

Apám Jolika halála után is kötődött a családhoz. Nem tudom miért, de azután anyámnak kezdett udvarolni. Mikor nagyon eldurvult a háború, apám szovjet hadifogságba esett. Hét évet töltött lágerben, majd újabb három évet börtönben Magyarországon. Anyámmal megvárták egymást. 1956-ban házasodtak össze.

– Vajon összefüggnek egymással az emlékek, az álom meg az idő? – kérdeztem nagyanyámtól, aki erre csak legyintett.

– Ugyan már. Ez fölöslegesen elvont kérdés, és különben is, anynyian foglalkoztak már efféle témával, aztán nem sokra jutottak. Maradjunk inkább a valóság talaján.

Beleegyezőleg bólintottam, bár tudtam, a valóság fogalma alatt a nagyanyám nem ugyanazt érti, amit én.

– A vendégek ott bent szerintem mégiscsak várják a bort – mondtam. – De se baj, lehet, hogy feloszlik a társaság, ha látják, hogy nem kerül több innivaló az asztalra. Valószínűleg nem értik, hova tűntem.

– Pedig tudhatnák, hogy nem vagy itt, hiszen ez a gyerekkori otthonod, és most már nem itt laksz, vendégeket sem itt fogadsz, és tudhatnák azt is, hogy ők sincsenek itt, hiszen életükben nem jártak Magyarországon.

– Igen, tudhatnák. De te nagymama, hogy kerülsz ide? Hiszen a te gyerekkori otthonod valahol Beregszászon van, aztán pedig Munkácsra és Szerednyére költöztetek, később pedig a tanyára kellett visszahúzódnod nagyapámmal együtt, mikor mindent elvettek az oroszok. Ráadásul pedig már nagyon régen meghaltál.

– Egyszerű a dolog. Én ugyanabban a történetben szerepelek, amelyben te, az emlékeid meg az álmaid.

A másik nagyanyám nemcsak látogatóba járt hozzánk, hanem velünk is lakott. Öt-hatéves lehettem, mikor az ablakból együtt néztük végig, amint egy rendőr a lábánál fogva vonszol egy férfit. Valószínűleg az utca végében lévő rendőrkapitányságra tartott vele. A férfi élt, hiszen néha megrándult a teste. Nem jajgatott, de valószínűleg fájdalmai lehettek. Az arca véres volt. Ahogy a rendőr húzta, a feje néha odakoppant az aszfalthoz.

Szintén öt-hatéves lehettem, mikor ugyanabból az ablakból köpködtem az utcára. Céлом az volt, hogy eltaláljam valamelyik járókelőt. Minden köpés után gyorsan visszahúzódtam, nehogy észrevegyenek. Közben gyűjtöttem a nyálat a számban az újabb köpéshez. Valószínűleg nem mindig voltam elég fürge, mert egyszer becsöngetett az ajtón egy talán harminc körüli fickó. A másik nagyanyám nyitott ajtót. Mikor a férfi elpanaszolta, hogy az ablakból leköptem, nagyanyám jóízű hahotában tört ki. A kárvallott szeme tágra meredt, a szája kissé elnyílt, de végül nem szólt. Sarkon fordult, és távozott.

Nagyanyám bevitt a hálószobába, kinyitotta a robosztus, tölgyfából készült, nyikorgó ruhásszekrényt. Az egyik polcról, a tiszta ágynemű alól selyempapírba csavart, vékony, fekete rudacskákat vett elő. Nesze, mondta, medvecukor, és letört egy darabot az egyik rúdból. A háború óta őrzi ezt a már teljesen megkeményedett édességet. Néha félrevon, és megkínál belőle, közben az ostromról mesél valamit, mikor a pincében kellett rejtőznie. Ijesztő történetek ezek, de az ánizs ízét szeretem.

Budapesti nagyanyám sokat könyököl abban az ablakban, ahonnan köpködni szoktam. Lesi, amint a színészek a Déryné kávéházba, meg a Philadelphia kávéházba sétálnak át a Budai Színpad ikonikus, fából készült épületéből. Ha már ő nem állhat a színpadon, legalább ennyi öröme legyen. Apám azonban háromévesen bejáratos a színésznők öltözőibe. Bármikor szalad le, és ront be hozzájuk a szőke kisfiú, tárt karokkal fogadják, és csókokkal, cukorkákkal halmozzák el.

Egyre kínosabbnak éreztem a helyzetet, hogy a vendégek bent várják a bort, én meg a konyhában a nagyanyámmal diskurálok.

– Tudod mit – mondtam neki –, hagyjuk itt a vendégeket, és szökjünk meg valahová.

– Veszelyes kimenni az utcára sötétedés után – felelte.

– Már miért lenne az? – csodálkoztam.

– Ki tudja... hátha rosszkor, rossz helyen vagyunk, mikor lövöldöznek egymásra azok a migráns bandák. Állandó köztük a leszámolás.

– Svédországban valóban előfordul ilyesmi, de ahogy mondd, egymásra lövöldöznek, és ugyancsak ritkán fordul elő, hogy valaki rosszkor, rossz helyen jár. És azért nincsenek ám úton útfélen ilyen bandák. Különben is, most Budapesten vagyunk.

– Igen, Budapesten – felelte. – De a bandák miért lövöldöznek egymásra?

– Rivalizálnak. És általában kábítószerügylet áll a háttérben. Most menjünk inkább – sürgettem.

Kilopakodtunk az előszobába. Igyekeztünk minél kisebb zajt csapni, nehogy gyanút fogjanak a vendégek. Szerencsére elég hangoosan beszélgettek, és néha olyan harsányan nevettek, hogy nem is hallhatták, amint cipőt húzunk, kabátot veszünk, és kisurranunk a lakásból.

Az utcán nem is volt sötét, pedig otthon még azt hittük, őszi este van. Kabátot is fölöslegesen vettünk. Nyár volt, nem volt hőség, de jó melegen sütött a nap. Nem akartam a kabátokat cipelni, így visszaosontam velük a lakásba, bárhogy is tiltakozott a nagyanyám. Attól tartott, meghallja valaki, és lebukunk. Végül ráállt, hogy megvár a kapuban, míg én felszaladok. Szerencsére sikeres volt a művelet, sőt, én még a meleg cipőmet is könnyű sportcipőre cseréltem, és a vastag pulóvertől is megszabadultam. Végre indulhattunk. Előttünk volt az egész város, előttünk az élet.

Késő délután volt. Úgy gondoltam, vasárnap lehet, mert a kaputól nem messze fekvő kereszteződésnél nem torlódtak fel kigyózó kocsisorok, és az emberek ráérősen sétálgattak az utcán. A közeli templomban öt órára harangoztak. Könnyű volt a levegő, és mi is könnyűnek éreztük magunkat.

– Sétáljunk át Pestre a Lánchídon, vagy menjünk fel a várba? – kérdeztem.

– A Lánchíd jó lenne, de nem szeretek az Alagúton átgyalogolni. Zajos, és bűdös. Busszal meg egy megállóra nem érdemes. Inkább menjünk a várba – felelte.

Nekivágtunk a lépcsősornak. Igaz, többször is megpihentünk, de nagyanyám remekül bírta az iramot. Mire azonban a fedett lépcsőhöz értünk, kissé veszített a lendületből, és erősebben fújtatott, de sikeresen vette ezt az utolsó akadályt is.

A Tóth Árpád sétányra érve mindketten elámultunk. Óriási nyüzsgés fogadott minket. A sétány mindkét oldalát árusok bódéi, sátrai szegélyezték. Minden bódé előtt kisebb-nagyobb sokadalom támadt, és az ott kínált portékát mustrálgatta. Az árusok sorfala közt bámészkodva ballagtak az emberek, a gyerekek a lábak és a sátrak körül cikáztak.

– Ez valami vásár lehet – állapította meg nagyanyám.

Elvegyültünk a forgatagban. A sétány fölött kifeszítve molinók lobbogtak, rajtuk színes betűkkel állt a felirat: Mesterségek Ünnepe.

– Már tudom, ma augusztus huszadika van – fordultam nagyanyámhoz. – Akkor van a Mesterségek Ünnepe. Milyen jó, legalább a tűzijátékot is megnézheted este. Még soha nem voltál nálunk augusztusban. Nyaranta mindig mi utazunk hozzátok a tanyára.

Nagyanyám nem válaszolt, elkápráztatta a sokadalom. Volt ott minden, a tilinkótól kezdve a süvegig és a díszes mázas korsóig. Nem-

csak vásárolni lehetett, a mesterek azt is bemutatták a helyszínen, hogyan készül a csizma, a gyöngyös párta vagy agyagból a köcsög. A rögtönzött fazekasműhely körül nagy volt a tolongás, sokan akarták kipróbálni, hogyan kell a korongot hajtani. A népi hangszerkészítők sátrai fölött tekerőlant, citera, tilinkó, cserépsíp, köcsögduda és doromb hangkavalkádja lebegett. Minden gyerek dorombot vagy cserépsípot akart venni.

– Nézd csak, micsoda bolondéria! – szólalt meg nagyanyám. – Ott sulykolófát faragnak. Ki használ manapság ilyet a mosáshoz?

Nevettem.

– Persze, hogy senki. De dekorációnak jó. Emlékszel, ugye, hogy én is összeszedtem nálad a tanyán mindent a padlásról, a rézvasalótól kezdve a rokkáig?

– Hogyne emlékeznék. Még azt az óriási, vizes kőkorsót, amiben valamikor a munkásoknak hordtuk a vizet a mezőre, azt is elcipeltem Budapestre – felelte, aztán újra elmerült a nyüzsgésben. Teljesen lenyűgözte a látvány.

Én már sokszor jártam ezen a hagyományos, népművészeti vásáron, számomra nem hatott az újdonság erejével. Egy dolog lepett csak meg, amire nem találtam magyarázatot. Augusztus volt, de a cseresznyefák virágba borulva sorakoztak egymás mellett végig a sétányon, mint március elején. Káprázatos volt ez az égnek feszülő, rózsaszín virágorgia. Kicsit furcsa volt, hogy mások ügyet sem vetnek rá. Nagyanyámnak is szóltam, hogy nézze már, most virágoznak a cseresznyefák. Bólintott, de elsiklott felette. Érdeklődéssel tanulmányozta, amint a kovács kiveszi a tűzből az izzó vasat, és kalapálni kezdi.

Alkonyodott. Nyugatra a budai hegyvonulatot nem lehetett olyan jól látni az árusoktól, mint máskor, de két sátor között éppen akkor parázslott fel, és bukott le a nap az egyik domborulat mögé.

Hirtelen szállt le a sötétség.

– Ennünk kéne – mondtam.

– Én inkább szomjas vagyok – felelte nagyanyám.

– Akkor keressünk egy helyet.

A Nemzeti Galéria előtti téren gasztronómiai vásár volt. Íncsiklandó illatokkal telt meg a levegő, és itt is, ott is sült, fortyogott valami a serpenyőkben, fazekakban. Megállapodtunk az egyik standnál, ahol a fúziós konyha különlegességei mellett több borvidék borait is kínálták. Én a fuszulykás csirkebrassóit szemeltem ki, nagyanyám, aki nem

fogyasztott húst, burgonyával rakott cukkínit kért. Borból egy családi pincészet borát, a kővágóórsi olaszrizlinget választottuk.

Letelepedtünk az egyik asztalhoz, közel a várfalhoz.

– Innen majd jól látjuk a tűzijátékot – jegyeztem meg.

Egyre több vendég érkezett, nyilván ők is össze akarták kapcsolni a vacsorát a tűzijátékkal.

– Nézd csak – szólalt meg nagyanyám –, az ott nem Nick Cave? Tudod, a The Bad Seeds frontembere – kérdezte.

Asztalunk felé egy férfi közeledett, aki valóban Nick Cave-re emlékeztetett.

– Leülhetek? – kérdezte angolul. – Már nincs sehol üres asztal.

– Persze, természetesen – feleltem szintén angolul. – Itt van még egy szabad szék.

A férfi letelepedett. Fekete farmert és fekete zakót viselt, alatta szintén fekete pólót. Az asztalra tett egy pohár bort, majd rágyújtott. Vékony, szikár arc, hátrafésült sötét haj, mélyen ülő, átható szemek. Hátra dőlt a széken, lábát kinyújtotta.

– Kár, hogy nem tudok angolul – sóhajtotta nagyanyám. – Most beszélgethetnék vele. Pont úgy néz ki, mint a Berlin felett az ég című filmben.

Tudtam, hogy Nick Cave a kedvenc énekesei közé tartozik. Én azonban nem voltam biztos abban, hogy a rocklegenda ül velünk szemben.

– Jól ismerik Budapestet? – kérdezte a férfi, miközben tekintetét valahova a távolba szegezte.

– Elég tűrhetően – feleltem.

– Akkor talán tudnak segíteni abban, hogy megtaláljam a házat, amit keresek. Azt tudom, hogy itt van valahol a közelben – mondta, és az órájára pillantott.

– Milyen házra gondol? – kérdeztem.

– Amelyiknek bejárati kapuján az egyiptomi Bész istenség faragott szobra található. Valami Antónia grófnő lakott ott az ezerhétszázas évek végén, aki érdeklődött az alkímia és az ezoterikus tanok iránt. A szeánszait Martinovics Ignác és barátai is szívesen látogatták, milyen kár, hogy később kivégezték őket.

– A dimenziókapu miatt érdeklődik, ami a ház udvarából nyílik?

– Igen, pontosan! – fordult felém élénken a férfi, és a komor arc hirtelen felderült.

– Úri utca ötvenkettő – mondtam.



– Remek! A google map segítségével majd megtalálom.  
– Pár percre van innen.  
– Annyira nem kell még sietnem – nézett ismét az órájára. – A ház előtt találkozunk majd.

Mérlegeltem egy darabig, megkérdezzem-e, kivel találkozik, de végül nem tettem.

– Honnan jön? – kérdeztem.  
– Ausztráliában születtem, egy ideig Berlinben is éltem, de később Londonba költöztem. És önök? Mindketten budapestiek?

– Nem. Én itt születtem. A nagymamám azonban Kárpátalján.

– Az hol van? – érdeklődött őszinte kíváncsisággal.

– Most Ukrajna. De volt Magyarország, Csehország, Szovjetunió is a terület...

– Ó, akkor tudom. Ukrajna. Azt fogja megtámadni úgy másfél év múlva Oroszország. Szomorú a háború – mondta, és arca újra elborult.

– Ön talán biztonsági szakértő, vagy a kémelhárításnál dolgozik?

– Ó, dehogyan. Csak vannak barátaim az amerikai titkosszolgálatnál – felelte, és ismét az órájára pillantott. – Sajnálom. Mennem kell. Minden jót önöknek – mondta, majd felállt, s tagjait könnyed eleganciával lóbálva távozott.

Néztünk utána, míg el nem tűnt a forgatagban.

– Mit mondott? – kérdezte nagyanyám.

– Egy házat keresett itt a várban. Meg hogy az oroszok meg fogják támadni Ukrajnát. Hogy háború lesz – mondtam csüggedten.

Nagymama felsóhajtott.

– Háború... Ez már a hányadik is? – kérdezte.

Nem feleltem. Belekortyoltam az olaszrizlingbe. Kellemes kis bor volt.

– Mindjárt kezdődik a tűzijáték – váltottam témát. – Megyek, veszek két üveggel ebből a borból, hadd kóstolják meg a vendégek is.

A tűzijáték, mint mindig, most is fantasztikus volt. Nagyanyám elbűvölve bámulta a színes, ezerféle alakzatban ég felé törő, majd visszahulló sziporkázást.

Nem szóltunk, de tudtuk, hogy mindketten arra gondolunk, amit a feketeruhás idegen mondott.

A tűzijáték után lassan lebandukoltunk a vároldal parkos lejtőjén át vezető lépcsőn. Mire a borral hazaértünk, a vendégek már nem voltak ott.